

פרוטוקול מס' 54/ד

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט, שהתקיימה ביום ד',
27.5.59, בשעה 9.00.

נכח:

- חברי הוועדה:
- ז. ורהפטיג - היו"ר
 - ב. אזניה
 - ע. איכילוב
 - י. אלון
 - מ. בגין
 - ד. בר-רב-האי
 - ה. ברגר
 - י. בורג
 - ע. דגני
 - ש. יוניצ'מן
 - י. כמיס
 - ב. לוקר
 - מ. סנה
 - א. צדוק
 - י. קליבנוב
 - מ. קסיס
 - ח. רובין
 - י. רוזנברג
 - י. שופמן

- מוזמנים:
- מר כהן - היועץ המשפטי לממשלה
 - מר ידין - המשנה ליועץ המשפטי לממשלה
 - מר רוזנטל - נציג משרד המשפטים

סדר-היום: חוק הבחירות (הגבלת דרכי תעמולה), חשי"ט - 1959.

===

מהיו"ר ז. ורהפטיג: אני פותח את הישיבה.

סעיף 11

ז. בר-רב-האי: לא ברור למה כוונת סעיף זה? מחי הופעת אמנים הופכת לתעמולת בחירות?

י. רוזנברג: ועדת משנה החליטה שלא כדאי לכלול בחוק הגדרה של תעמולת בחירות וכי מוטב להשאיר זאת לפירוש מחקבל על הדעת של כל אחד. לדעתי, מטרת החוק היא לקיים לחץ ציבורי על כל המפלגות. אין ספק שבתחילה תהיינה פרצות, אבל במשך הזמן תיווצר מסורת של תעמולת בחירות חסכונית, עניינית והוגנת.

יש דברים שאין לגביהם כל ספק שהם תעמולת בחירות, כמו ארגון נשף על ידי אגודת אמנים, שבו קוראים להצביע בעד מפלגה מסויימת. אך לא תהיה זו תעמולת בחירות אם בנשף אמנים ישמיעו פזמונים סטיריים על כמה מפלגות.

ה. צדוק: אני מחייב סעיף זה, אבל יש לי לגבי הסתייגות אחת.

אני מחייב לאסור ניהול תעמולת בחירות על ידי פיתוי באמצעות הצגות, מתנות או כיבוד. עיקרון זה מחייב לאסור סרטי בידור. אבל כשם שמותר לנאום באסיפת בחירות על פיתוח הארץ, כך מותר להקרין חוך כדי כך תמונות מפיתוח הארץ. אינני סבור שדבר שמותר לדבר עליו ולכתוב עליו, אסור להראותו בסרטון.

אינני מתכוון להקרנה חוך כדי הצגת קולנע רגילה, כי אם באסיפת בחירות.

אני בהחלט מתנגד לכך שבאסיפת בחירות יוגש כיבוד באופן שיכול להוות כוח מושך לבוא לאסיפה או להשפיע על צורת ההצבעה. אבל בקרב חוגים מסויימים יכולה להתנהל תעמולת בחירות באמצעות מסיבות ביחיות. כיצד מתישב זה עם הנימוס האלמנטרי שעקב החוק אסור יהיה להגיש משקה במסיבות כאלו?

ע. איכילוב: הכוונה לאסור כאן עריכת מסיבה עם כיבוד באולם שכור.

ה. צדוק: אם מפלגה מסויימת תרצה לערוך בבית פרטי של אחד מעסקניה מסיבת בחירות לחוג מסויים, האם לא תוכל להגיש במסיבה משקה?

היו"ר ז. ורהפטיג: ברור שתוכל.

מ. בגין: סעיף זה נובע מהמציאות של מדינת ישראל. תעמולת הבחירות של שנת 1955 היתה מלווה הופעות של רקדניות, זמרים וכו' ובין הופעה להופעה היה מופיע נואם ממפלגה שערכה את ההופעות. לפעמים היה הקהל נרגז שהנואם מאריך בדיבור. לדעתי, צורת תעמולה זו השפילה מאד את כל הקשור בחיים הפוליטיים ובבחירות. אנו רוצים שהפעם לא יהיה כדבר הזה. מה גם שצורה זו של תעמולה לא הוכיחה כל תועלת בזה.

גם ההוראה האוסרת הגשת כיבוד לקוחה מהמציאות של שנת 1955. בריכוזי עולים בעיקר נערכו אז אסיפות ליד שולחנות ערוכים. גם זה השפיל מאד את הבוחר ונבחר כאחד. הכוונה למנוע זאת הפעם. ברור שאין האיסור חל על מסיבות בבתי פרטיים.

אשר לעיקפת החוק, לפני הבחירות להסתדרות היה הסכם בין המפלגות שהשתתפו בבחירות לא לעשות דברים מסויימים. כמה ימים לפני הבחירות פרץ סכסוך בגלל זה שמפלגה אחת שהיתה לה האפשרות לנצל מוסד מסויים לצרכי תעמולתה עשתה זאת על אף ההסכם. האם מחלקת החרבות של הסתדרות העובדים הכללית לא תוכל לפני הבחירות לכנסת לעשות מה שעשתה לפני הבחירות להסתדרות, חוך התנגדות מפלגות אחרות בהסתדרות מלבד המפלגה שלמענה פעלה המחלקה?

י. רוזנברג: לא. תעמולת בחירות האסורה על ידי החוק יכולה להתנהל על ידי כל אחד ולא דווקא על ידי המפלגה עצמה.

מ. בגין: אני מציע לנסח את הרישא: "לא תהיה תעמולת בחירות מלווה תכניות בידור כגון...".

אינני מסכים להתיר הצגת סרטים, כפי שהציע

חה"כ צדוק.

ב. לוקר: לא היתה בישיבה הקודמת כל התנגדות לכך שבאסיפת בחירות מפלגה תציג סרטים שלדעתה מהווים תעמולה טובה למענה.

ב. לוקר: באיסור הקרנת סרטים דוקומנטריים רואה אני הגבלת ההסברה לבוחר. אני מציע להוסיף: פרט לסרטים דוקומנטריים.

ב. אזניה: תמוה בעיני שאת האיסור על הגשת כיבוד הסמיכו לאיסור על מתן מתנות. מובן מאליו שהדבר השני אסור, אלא לא ברור לי כיצד יתפסו את העבריינים.

אבל ביחס להגשת כיבוד, אם החוק לא יתיר הגשת משקאות במסיבות פרטיות - יהיה הדבר אסור. לכן אם רוצים להתיר זאת, יש לומר זאת במפורש. נניח שמפלגה תכנס את פעיליה לכנס שיימשך יום תמים. האם לא תוכל להגיש כל משקה לפיהם?

כדי לאפשר כינוסי פעילים לפני הבחירות, מציע לא לקבוע איסור מוחלט על הגשת כיבוד, אלא רק לצמצם את הכיבוד שיוגש: "או בחלוקת משקאות או מאכלים העוברים את תחום המקובל". האיסור המוחלט על הגשת כיבוד יתן גם מקום רב לקנטור הדדי.

אין כל הגיון לאסור הצגת סרטים דוקומנטריים, כי דינם כדין נאום בחירות ואין בהם בלבד כדי למשוך איש לאסיפה. אני מציע להתיר סרטים דוקומנטריים, ומתן הגדרה בחוקמהו סרט דוקומנטרי.

היו"ר ז. נבכהטיג: אני רוצה להציע נוסח כדלקמן: לא תהא תעמולת בחירות מלווה תכניות בידור כגון הופעות אמנים, נגינה, הצגת סרטים ולא תהא קשורה במתן מתנות או בחלוקת משקאות או מאכלים למעלה מן המקובל בארועים דומים שאינם קשורים בבחירות.

ה. ברגר: לפני הבחירות להסתדרות נערך הסכם בין המפלגות שלא תהיינה תכניות אמנותיות באסיפות בחירות. אבל זמן מה לפני הבחירות היו שני חגים - האחד במאי ויום העצמאות - והמפלגות ערכו עצרות עם תכניות אמנותיות לכבוד החג, ויחד עם זאת ניצלו את העצרות לניהול תעמולה. הבחירות לכנסת מתקיימות שלושה שבועות לאחר חג הסוכות. יש חשש שאת חגיגות חג הסוכות ניתן יהיה לנצל לתעמולת בחירות.

יש למצוא דרך שתמנע עקיפת חוק בדרך זו.

ח. רובין: יתכן ויש צורך בהוראה כללית האומרת שחוק זה אינו חל על המתרחש בדירות פרטיות. אני גם להגביל זאת במספר המשתתפים. הייתי מבקש את היועץ המשפטי להעלות הצעה ברוח זו בכתב.

ההצעה להתיר הצגת סרטים דוקומנטריים היא למעשה רביזיה של ההחלטה בסעיף 8. יש חשש כי סרט דוקומנטרי כזיכול שהוסרט לצרכי תעמולת בחירות של מפלגה פלוגנית מהווה סילוף גדול של המציאות, לדעת מפלגה אלמנטית. לכן תהיה חייבת אף היא להסריט סרט משלה ולהציגו. משום כך הצגת סרטים תגרום להוצאות גדולות ביותר. אינני סבור שיהיה זה נאה אם לא נאסור את אחד מאמצעי התעמולה היקרים ביותר ואילו את הפלקטים נגביל לשני צבעים.

אני מסכים לנוסח הרישא שהציע חה"כ בגין, אלא "לרבות" במקום "כגון".

ד. בר-רב-האי: האם פרקי חזנות הם בבחינת בידור?

מ. בגין: בוודאי. זכור לכולנו כי לפני הבחירות האחרונות הופיעו חזנים ידועי-שם באסיפות בחירות.

אפשר לכלול בין האיסורים גם איסור זימרה.

ד. בר-רב-האי: אני חושב שיש לאסור תעמולת בחירות בבתי-כנסת. המפלגות הדתיות מתחרות ביניהן ולא אחת הביאה להתחרות ביניהן לחילול בית-כנסת. אני סבור שמתוך שמירה על קדושת המקום יש לאסור תעמולה בבתי-כנסת.

י. רוזנברג:

אני מתנגד להיתר להאיץ סרטים. כוונה ראשונה של החוק הייתה לתמוך בהוצאות לתעמולה, ואין דבר מוטב לכלול כיון האיטוריים גם זמרה. אני מציע לא לשנות את נוסח הרישא.

היקר מסרטים.

ועדת המשנה הייתה בדעה שמוחר אולי להגיש כיבוד צנוע ביותר, כמו זה. אבל הוועדה החלטתה בניסוח. לדעתי, יש להתיר הגשת כיבוד צנוע.

ברור שיש להתיר עריכת מסיבות בבתי פרטים אף למען תעמולת בחירות. לדעתי, לא רצוי להתיר זאת במפורש בחוק, כי יהיה בכך משום טעם לפגם. אבל אם לדעת היועץ המשפטי אין דרך אחרת אלא להתיר במפורש - נעשה זאת.

ח. צדוק:

בסעיף 8 סומם שאין לנטל תעמולת בחירות בקולנוע אגב הצגת סרט. אבל אני הצעתי להתיר הצגת סרטים דוקומנטריים באסיפות בחירות - סרטים שאינם בבחינת בידור.

אני מקבל את הצעת חה"כ בגין לניסוח הרישא, ואני בעד המונח "כגון".

י. אלון:

אילו היה עלי לבחור בין סרט דוקומנטרי שנעשה במיוחד לצרכי בחירות לבין סרט בידור, הייתי בוחר בסדר ביטור כי הוא זול בהרבה. לדעתי, אחד הסעיפים החשובים ביותר שקיבלנו עד כה הוא סעיף 8, כי הסרט הוא אמצעי תעמולה יקר ביותר והתרתו הייתה מעמידה במצב נחות מפלגות מעוטות-אמצעים.

אשר למסיבות פרטיות, אני חושב שיש להקפיד בקלות כבחמורות. אם החוק אוסר תעמולת בחירות הקשורה בהגשת כיבוד - צריך האיטור לחול גם על אדם פרטי.

בין צורות הבידור והכיבוד האסורות מציע אני לכלול גם טיולים המוניים.

י. שופמן:

סרט דוקומנטרי המוצג באסיפת בחירות, ארכו לפחות 20 דקה ומחירו עשרות אלפי ל"י. לכן יש לאסור כל הצגת סרט. אני מתנגד בכל תוקף להגשת כיבוד כלשהו, כי ההיתר יפתח פרצה לכל מיני דברים אחרים.

מר ידין:

אם רוצים לאסור תעמולה באמצעות סרטים, אני מציע להוסיף בסעיף 8: או בכל מקום אחר.

לגבי סעיף 11 יש לראות את הסרט כאחד מאמצעי הבידור. אחרי המלים "תכניות בידור" אני מציע להוסיף "אחרות".

אם רוצים להתיר הגשת כיבוד קל, אני מציע לומר בסיפא: "תעמולת בחירות לא תהא קשורה במתן מתנות או בחלוקת משקאות או מאכלים למעלה מן המקובל בארועים דומים המתקיימים שלא בחקופת בחירות".

מ. סנה:

אחרי המלה "סרטים" מציע אני להוסיף "תעמולתיים". אינני רואה כל טעם לאסור הצגת סרט בידור.

בסיכום סעיף 8 החלטנו שבדיון על סעיף 11 בחליט אם סעיף 8 חל על קולנוע בכלל או רק על קולנוע בזמן הצגת סרט. אני מציע להוסיף בסעיף 8: "בזמן הצגת סרט".

ח. צדוק:

אני מסכים לאסור ייצור סרטים לתעמולת בחירות. אך אין לפסול הצגת קטעי יומנים שיוצרו לא לצרכי בחירות ואשר מחירם פעוט.

היו"ר ז. ורהפטיג: בסעיף 8 אסרנו כל הצגה של סרט תעמולתי בכתלי קולנוע. אגב דיון בסעיף 11 נסתמנה הדעה שיש להתיר הצגת סרטים דוקומנטריים מחוץ לבתי-קולנוע.

מ. בגין: אין הסכמה לזה.

היו"ר ז. ורהפטיג: אם כן, נקיים הצבעה. אני מפריד בהצבעה בין הרישא ביחס לבידור לבין הסיפא על כיבוד.

ה צ ב ע ה

ההצעה להוסיף לאיסורים גם זימרה - נתקבלה

ההצעה לנסח את הרישא "לא תהא תעמולת בחירות מלווה תכניות בידור לרבות..." - נתקבלה

ההצעה להוסיף אחרי המלה "סרטים" את המלה "תעמולתיים" - לא נתקבלה

ההצעה להוסיף "פרט לסרטונים דוקומנטריים" לא נתקבלה

ההצעה להוסיף: "פרט למסיבות פרטיות" נתקבלה

מ. בגין: אני מבקש לקחת בחשבון שאי-התחולה על מסיבות פרטיות היא לגבי החוק כולו.

היו"ר ז. ורהפטיג: הסעיף יחולק לשני סעיפי משנה. סעיף משנה הראשון ידבר על האיסור בתכניות בידור ובמתן מתנות ואילו סעיף משנה השני ידון על האיסור של הגשת כיבוד.

י. רוזנברג: הצעתי להוסיף לאיסור גם עריכת טיולים המוניים.

מ. סנה: אני מציע להוסיף: "כך אסורה תעמולת בחירות בבית תפילה בשעות התפילה".

היו"ר ז. ורהפטיג: רשמתי את שתי ההצעות כחומר לדיון נוסף.

סעיף 12

ב. לוקר: אני נגד הדבקה מנדעות על בתים פרטיים. אבל אם אדם פרטי ירצה להדביק מודעה על חלון ביתו,

אסור יהיה לו לעשות זאת?

ב. אזניה: אני מציע לאסור מודעות בעתונות, כי זהו בזבוז כספים רב.

י. קליבנוב: אני חושש כי סעיף (3) יאסור על המפלגות להדביק מודעות ליד משרדיהן.

י. אלון: בישובים קטנים הדבקה אות של מפלגה מסויימת על בית פרטי, אפילו על ידי דייר אותו הבית, פוגעת בחשאינות הבחירות ויוצרת מתיחות מסויימת באותו ישוב. לכן אני מציע לאסור הדבקה מודעות על בתים פרטיים, אפילו אם הדיירים הסכימו לכך.

י. שופמן: הואיל ולרשות מפלגות מסויימות עומדים עתונים רבים מאד בהם יכולה היא לפרסם מודעות ללא חשלום וללא הגבלה ולרשות מפלגות אחרות אין עתונות כזאת - אי אפשר לאסור מודעות בעתונות בחשלום.

ע. איכילוב: לפני הבחירות מעמידות הרשויות המקומיות לרשות המפלגות לוחות מודעות כבקשתן. לכן אין לחשוש מפני סעיף (3).

אני מציע לאשר את סעיף 12 ללא שינוי. אם ח"כ אזניה